

Berettyóújfalu, Honvéd utca, igazoltatás a 47-es főúton, 1969.

Fortepan / Magyar Rendőr

/// Főcze János

=== **Hogyan nem lett Berettyóújfaluból Berettyóújváros? =**

**Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő:
Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától
a várossá válásáig (1944–1979).**

Berettyóújfalu, Bihari Múzeum, 2024. 340 oldal

A recenzió címében feltett kérdésre a választ a 2024-ben megjelent és a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltárának munkatársai, Husvéth András és Kovács Gergely főlevéltárosok, illetve Szikla Gergő főlevéltáros, igazgatóhelyettes által jegyzett, tekintélyes és mutatós kötetben találjuk meg.¹ A könyv egy még be nem fejezett sorozat második kötete, az első Bocsi Zsófia és Gulyás László Szabolcs írták Berettyóújfalu középkori településtörténetéről.²

A kötet tanulmányaiban alkalmazott megközelítést értelemszerűen a lokalitás határozza meg. Vizsgálata tárgya egy különös múltú, faluból Nagyvárad Romániához kerülése miatt a csonka Bihar vármegye Trianon utáni központjává vált, majd a második világháborút követően folyamatosan fejlődő nagyközségként az iparosítással, illetve Berettyószentmárton magába olvasztásával mintegy tizennégy ezer főre duzzasztott

1 == Husvéth–Kovács–Szikla, 2024a.

2 == Bocsi–Gulyás, 2023.

város. A szerzők érdeme, hogy ezt a sajátos történetet a maga egyediségével együtt jól érthetően tárták az olvasók elé.

A kötet szerzői szerencsére nem hiába dolgoznak a levéltár falain belül, a lért sorok mögött alapos kutatás áll, és a felhasznált szakirodalom mellett nagymértékben hagyatkoztak a kötetben felvonultatott bőséges levéltári forrásra. Nem tudni viszont, hogy miért hagyták ki az ilyen típusú kutatásokban oly gyümölcsözőn hasznosítható *oral history* alkalmazásának a lehetőségét, hiszen a negyvenes évek végén, ötvenes évek elején született generáció is a hetvenes éveinek a végén jár, hosszabb életű képviselői még megkérdézhetőek. A biológia törvényeiből adódik, hogy ebből a szempontból mindjárt éjfél t üt az óra, és a fel sem tett kérdésekre el nem mondott válaszaik velük szállnak majd a sírba. A sajtó használatával is lehetnek volna talán bátrabbak a szerzők.

Mindezen kritika azonban könnyedén feloldható, amennyiben a szerzők befejezik azt, amit elkezdtek, és amire a kutatások állása alapján minden jel szerint komoly lehetőség mutatkozik: elkészítik Berettyóújfalu 1945–1979 (vagy akár 1989) közötti monográfiáját. Mint maguk írják, e kötetrel azonban nem ez volt a céljuk: „A feltárt források sajátosságaiból adódóan a cél nem egy monografikus mű elkészítése volt, hanem az általunk meghatározónak tekintett mozzanatok, események önálló tanulmányokban történő feldolgozása, ezáltal sokkal inkább szerepet kaphatott a szerzők kutatási szakterülete, egyéni érdeklődése is.”³

A szerzők vállalása mindenestre közelítette azt, ami egy monográfia elkészültehez szükséges lenne: „Tanulmánykötetünk objektivitásra törekedve, az azóta feltárt, és ami még fontosabb, most már nyilvánosan elbeszélhető rendszerhibákkal, bűnökkel, titkokkal, féligazságokkal együtt, ugyanakkor a korabeli pozitív fényben való megvilágítást mellőzve, egy tematikus struktúrát követve igyekszik áttekinteni azt az időszakot, amikor a település egy hosszú fejlődési út betetőzéseként nemcsak funkciójában, hanem rangjában is várossá vált.”⁴

A szerzők így érdeklődésüknek megfelelően (és több esetben korábbi írásait is felhasználva) három 1944 utáni sorstragédiát vizsgáltak meg: a berettyóújfalu holokausztot, a parasztság felszámolását és az 1956-os helyi események, illetve az azt követő megtorlás történetét. A kötetet ezek mellett általános helyi politikatörténet vezeti be, illetve külön tanulmányban dolgozták fel a társadalom átalakulását 1956 után, és hasonlóképpen az iparosítást és a várossá fejlesztést is. A következőkben röviden bemutatom a kötetben közölt írásokat, illetve valamivel részletesebben Kovács Gergelynek az agrárium átalakításáról készült írását.

A kötet legelső tanulmányában Szikla Gergő vizsgálta meg Berettyóújfalu közigazgatás- és politikatörténetét a szovjet megszállástól a tanácsrendszer kialakításáig,

3 = = Husvéth–Kovács–Szikla, 2024a: 10.

4 = = Husvéth–Kovács–Szikla, 2024a: 9.

azaz 1944–1950 között.⁵ A képviselőtestület összetételéről, az előjárók személyéről pontos képet nyújtó alapos elemzésben végigkövethető, ahogy a testület jelentősége a kezdeti lelkesedést követően folyamatosan csökkent, majd teljesen kiüresedett. Talán jót tett volna a szöveg olvashatóságának és érthetőségének, ha struktúráját nem határozzák meg ilyen mértékben a feldolgozott forrástípusok – vagy legalábbis alcímek tagolnák az egyes részeket.

Szikla szövegét Kovács Gergely tanulmánya követi, aki a berettyóújfalui zsidóság 1944–1956 közötti történetét dolgozta fel. Kovács szakszerű, pontosan elmagyarázott, kontrollforrást használó módszertannal operáló szövegének több korábbi adatot pontosító megállapítást is köszönhetünk. Ilyen, egyebek mellett, a Nesher Dávid- és a Halmos Sándor-féle listák összevetése és kritikája.⁶ Kovács a berettyóújfalui holokauszt állomásainak és történetének a szakszerű bemutatásán túl a tragikus történet személyes megélésébe a gyerekkorát Berettyóújfaluban töltő Konrád György író életén keresztül ad betekintést.

A visszatért zsidók közül sokan a faji alapú diszkrimináció után osztályalapúval kellett hogy szembesüljenek. Mint írja, előfordult, hogy az 1944-ben elkobozott állami vagyont a burzsoá ellenségként azonosított zsidó származásúaktól ismételen államosították a visszaszolgáltatás után,⁷ és a vállalkozások felszámolása is súlyosan érintette őket. Kovács megállapítja: „A zsidóságra, mint hivatkozási alapra a rendszernek addig volt szüksége, amíg le nem számolt a hatalom megszerzése szempontjából veszélyesnek tartott antiszemita vagy annak bélyegzett politikai szereplőkkel. A háború után a zsidó állampolgárok többsége nem eszmélt rá azonnal, hogy az ő kapitalizmusra szabott világnézetük nem illeszkedik a népi demokráciához.”⁸

A fellépésnek ennek megfelelően nem annyira a zsidóellenesség adta az élt, hanem az, hogy sem a kis-, sem a nagypolgári életvitelt űzők nem fértek bele a szovjet típusú rendszer kívánatos társadalomképébe. Ráadásul a felgyorsítani szándékozott átalakuláshoz kellett az ingatlanjaik. Megjelenik azonban az is, hogy a hatalom számukra is betagozódási lehetőséget kínált, miközben sokan inkább elhagyták az országot: „A zsidóságnak újabb túlélési stratégiák után kellett néznie, ami igen sok esetben a vallásosság elhagyásával járt együtt. Többen ekkor, vagy már 1945 táján felhagytak családjuk – vagy saját korábbi – foglalkozásával. Volt, aki a háború után újonnan létrejött rendőrség, vagy az államvédelmi szervezetek személyi állományában helyezkedett el. Sokan beléptek a kommunista pártba, és funkcionáriusként vagy a kiépülő nomenklatura rendszer segítségével különféle közigazgatási, intézmény- vagy vállalatirányítási pozícióba kerültek. [...] Egy másik stratégiát jelen-

5 = Szikla, 2024.

6 = Kovács, 2024a: 41.

7 = Uo. 47.

8 = Uo. 45.

tett az el- és a kivándorlás. Utóbbi fő célpontja a majdani Izrael volt, bár legálisan ezt csak 1949-ig lehetett megvalósítani. Újabb tömeges kivándorlásra aztán csak 1956-ban nyílt lehetőség, amelynek nyomán sok vidéki városhoz hasonlóan Berettyóújfalu zsidó közössége a helyi hitélettel együtt gyakorlatilag megszűnt.”⁹

A Kovács tanulmányát követő írásban Husvéth András Berettyóújfalut az 1956-os forradalom idején és az azt követő megtorlás időszakában vizsgálja.¹⁰ Mint Husvéth megállapítja, Berettyóújfalu példája a szakirodalomban jelentősnek számító értelmezést erősíti, mely 1956-ot vidéken „rendpárti forradalomként” értelmezi,¹¹ ahol az események leginkább a rend helyreállítására, megőrzésére törekedtek. Berettyóújfaluban a forradalom leverése is vértelenül történt. Külön izgalmas Rohács József berettyóújfalui járási párttitkár története, aki mind a tüntetéseken, mind a községi forradalmi bizottmány munkálataiban részt vett, de ennek ellenére nem érte később komolyabb retorzió. Ennek hátterében az állhatott, hogy a forradalom alatti működése során végig kapcsolatban állt a párthoz hűséges feletteseivel, és a párton belüli támogatói is kitarítottak mellette. Husvéth sorra veszi azokat az ismert berettyóújfalui ötvenhatosokat (például Gaál „Gaszti” János, Gál Lajos vagy Kovács Sándor), akiket a megtorlás idején meghurcoltak, vagy akik az életükkel fizettek a forradalomban vállalt szerepükért.

Az ekkor megalakult munkástanácsok követeléseinek vizsgálata amiatt izgalmas, mert tulajdonképpen a berettyóújfaluiak korabeli mindennapi problémáit olvashatjuk ki belőlük – és ezek korántsem voltak csak erre a térségre jellemzők. A Kossuth Tsz tagsága például hétpontos követelés csomagot fogalmazott meg. Kérték a szovjet csapatok kivonulását, de ugyanakkor azt is, hogy a beadási kötelezettséget töröljék el, ahogyan a fedezet nélküli hiteleket és adósságokat is. Ezekhez társult még a térszöből kilépni szándékozók gazdálkodásának megkezdéséhez nyújtandó állami segítség, állataik és eszközeik visszaszolgáltatása és a tagosítással kapcsolatos sérelmeik orvoslása.¹² Nem csoda, hogy később a megtorlás mellett bér- és nyugdíjmelélésekkel, jóléti intézkedésekkel igyekeztek kifogni a társadalmi elégedetlenség vitorlájából a szelet.

Kovács Gergely a berettyóújfalui agrárium szocialista átalakítását is külön tanulmányban vizsgálta meg, egyben bemutatva a községben működött termelőszövetkezeteket.¹³ Mint megállapítja, Berettyóújfalu gazdasága a második világháborúig döntően a mezőgazdasági termelésre, valamint a termények és állatok értékesítésére támaszkodott. Érthető tehát, hogy 1945-ig a Kisgazdapárt volt helyben a legnépszerűbb. A kollektív gazdálkodás szovjet ihletésű modellje nem volt vonzó

9 == Uo. 52.

10 == Husvéth, 2024a.

11 == Standeisky, 2010.

12 == Husvéth, 2024a: 65.

13 == Kovács, 2024b.

a magyar parasztság számára, ezért a szovjet típusú rendszer működtetői közigazgatási nyomásgyakorlást alkalmaztak, hogy a beszolgáltatásokkal és az adókkal kivéztessék a tehetősebb paraszti rétegeket, valamint kulákellenes és tagosítási kampányokkal igyekeztek az ellenállást megtörni.

Kovács sorra vette, hogy milyen érvekkel indokolták a téeszésítést, és három fő tényezőt azonosított. Az első érv ideológiai jellegű volt: a szovjetrendszerben megkérdőjelezhetetlen volt, hogy a kollektív termelés szükségszerűen hatékonyabb és társadalmilag hasznosabb az egyéni gazdálkodásnál. Volt azonban az ország gazdaságának átszervezésével összefüggő magyarázat is: égető szükség volt az egyéni gazdálkodásokból felszabaduló munkaerőre az iparosítás első időszakában. A harmadik szintén a társadalom szocialista átalakításával függött össze: a paraszti függetlenség és önellátás alapját is meg akarták szüntetni.

Ennek megfelelően „az életképtelen kisbirtok és a működésképtelen kollektív termelősövetkezetek közt álló középparasztoakat adminisztratív eszközökkel igyekeztek ellehetetleníteni”.¹⁴ Ezzel magyarázható, hogy a kizsákmányolóként, kulákként azonosított középparasztság felszámolása a kollektivizálás szerves részét képezte. Kovács itt két célt azonosított: „egyrészt megfosztani az utolsó önálló gazdasági alapokon létező társadalmi csoportot, a parasztságot a létalapjától, vagyis a földtől; illetve folyamatos forrást tudott biztosítani a szocialista eredeti tőkefelhalmozáshoz azáltal, hogy mezőgazdaságban megtermelt jövedelmet minimális visszaforgatás nélkül a nehézipar fejlesztésére fordították.”¹⁵ A kuláküldözés Kovács adatai alapján mintegy 150 berettyóújfaluit és berettyószentmártonit érintett. Ők fontos szerepet tölthettek be a település életében, és munkájuk ellehetetlenítése egyben a földdel ápolat kapcsolatukból táplálkozó kultúrájuk, illetve a műveléséhez szükséges tudásuk elvesztését hozta magával.

A szövetkezesítés első nagy hulláma 1949–1953 között zajlott, a második pedig 1956 után. A mezőgazdasági nagyüzemi termelésre való áttérés középtávon ugyanakkor meglepően jó eredményeket hozott, amiben nagy szerepe volt az ipari és a mezőgazdasági termelők közötti, az országos tervezés szorgalmazta összefonódásoknak. A szükségszerűnek ítélt átalakulások a termelés majdnem minden mérhető mutatójának lényeges javulásával jártak. Sőt, a nyugati mintákat és a hatékonyságot is szem előtt tartó döntéshozók a hetvenes években a termelősövetkezetek között még egyfajta konszolidációs eljárásokat is szorgalmaztak, azaz a sikeres téeszék magukba olvasztották a kevésbé működőket, amit újabb termelési technológiákat érintő, a hatékonyságot tovább növelő beruházások követtek. Kiténik a tanulmányból, hogy a professzionalizálódó, modernizálódó és gépekkel egyre ellátottabb mezőgazdasági termelés a korábbi időszaktól lényegesen külön-

14 = = Uo. 98.

15 = = Uo. 99.

bőző módon történt. Ami előbb a paraszt élete volt, a szocializmusban egy munkahellyé vált a sok közül.

A Rákosi-érát követő időszak egyben a begyűjtések és padlássöprés idejének az alkonyát is elhozta, ahogy a koncepciós perek sem voltak jellemzőek már. A téveszkebe való belépést szentesítő nyilatkozatok megszerzéséért azonban a lelki nyomást és a fizikai megtörést továbbra is alkalmazták. A kényszerítő eszközök mellett nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a belépés komoly előnyökkel is járt: társadalombiztosítás, az emelkedő életszínvonal ígérete stb.

Itt azonban jelentkezik és nehezen megkerülhető a szocialista modernizáció *kétarcúságának* a kérdése, amit a szerző egy lábjegyzettel intéz el: „Az ötvenes évek katasztrófális munkaszervezési és termelési jellemzőihez képest valóban jelentős elmozdulás történt a korszakban, a hatékonyság növekedése azonban csak ebben a relációban ilyen szembetűnő, nyugati összevetésben már kevésbé állja meg a helyét.”¹⁶ Mint látni fogjuk, a kötet szerzői hasonló megoldásokkal válaszoltak, ha az írásukban nekiütköztek ennek a rendkívül izgalmas kérdésnek.

Husvéth András Berettyóújfalu Kádár-kori társadalmával foglalkozó írásában is előjön a szocialista modernizáció kétarcúságának a kérdése, amikor a lakosság életszínvonalának javulását mutatja be, amihez egy lábjegyzetet fűz: „A gyors emelkedést árnyalja, hogy rendkívül alacsony bázisról történt a növekedés, és az 1970-es évek második felétől az árak emelkedése erősen csökkentette a hatását.”¹⁷

„A faluvárosból nagyon rövid idő alatt iparvárossá váló Berettyóújfalu nemcsak városképében és gazdaságát tekintve változott meg gyökeresen, hanem az itt élő emberek élete is jobban átalakult 1–2 generáció alatt, mint azelőtt évszázadokon át. Az 1980-as években Magyarországot jellemző társadalmi szerkezet már szinte semmiben nem hasonlított az 1945-ös struktúrára. A paraszti népesség átalakulása iparivá a 20. században általánosan lejátszódó modernizáció és urbanizáció révén valószínűleg nagyrészt mindenképpen lezajlott volna, a szocialista rendszer révén azonban a nyugat-európai államokhoz képest megkésve meginduló átalakulás gyorsabban, nem fokozatosan, hanem nagy ugrásokkal következett be, annak összes előnyével és hátrányával együtt” – összegez Husvéth, egyben érintve a szocialista modernizáció kérdését.¹⁸ A társadalom átalakulása a munka megváltozását is magával hozta. Számos évszázados múltú, főként a mezőgazdasághoz kötődő iparág (kovácsok, kerékgyártók, kádárok, szíjgyártók stb.) nyomtalanul eltűnt.

A könyvben közölt írások sorát Husvéth, Kovács és Szikla közös tanulmánya zárja, amelyben Berettyóújfalu iparosítását és várossá fejlődését mutatják be 1950–1979 között.¹⁹ Soraikból egyértelműen kirajzolódik, hogy a nagyközség jelentős

16 == Uo. 118.

17 == Husvéth, 2024b: 125.

18 == Husvéth, 2024b: 163.

19 == Husvéth–Kovács–Szikla, 2024b.

várossá válásának folyamata nagymértékben függött a korabeli döntéshozóktól, és ehhez újabb löketet adott a Rákosi-korszak iparosítási politikája.

Nemcsak döntéshozói akarat azonban, hanem adottságok sora is hozzájárult a település felemelkedéséhez: „Berettyóújfalu térségi vezető szerepe a nagyobb városoktól való viszonylagosan nagy távolsága mellett azon alapult, hogy a környéken csupán jóval kisebb lélekszámú falvak sokasága helyezkedik el, így ez a helyzet Berettyóújfalu irányító, központi jellegét eleve kijelölte, tehát ez a szerepkör nem a szocialista korszak eredménye. A trianoni békeszerződés következtében egy harmadik tényező, Nagyvárad Romániához kerülése, ezáltal a térség számára jelentett központi funkciójának elvesztése után a város évtizedekre megyeszékhellyé vált, amely helyzet a település arculatán, építészeti emlékein is nyomot hagyott. A megyeháza, a laktanya és a tisztviselőtelep mellett a legjelentősebb új intézmény a kórház létrejötte volt, ami nem csak a város, hanem a környék lakosságának ellátását is szolgálta, ezáltal a térségben betöltött szerepének egyik alapvető, máig meghatározó elemévé vált.”²⁰

Az iparvárossá válás folyamatában az egyik legfontosabb tényezőt az ELZETT gyár hetvenes évekbeli odatelepítése képezte. A gyár ugyanis valóságos város volt a városban, és a mindennapi élet megszervezésének is keretet adott. „Egy olyan gyár, mint az ELZETT, nem csupán pénzkereseti lehetőséget biztosított, hanem sokaknak belépőt jelentett a városias életforma felé. Például ekkor még sok család élt fürdőszoba nélküli házban, így a munkahelyen történő melegvízes zuhanyozás lehetősége is fontos volt sokak számára. Hasonlóképpen, a dolgozóknak biztosított meleg étkezés is sokban segítette a háztartást is vezető dolgozó nők életét, különösen, mivel vacsorát is lehetett hazavinni. A vállalati büfé a reggeli és tízórai gondját is megoldotta sokak számára. Az üzemi orvosi rendelő is jelentős előnyt biztosított, a dolgozók panaszainak nagy részét »házon belül« is elintézhették. Az üzemorvosi szolgálat 1974. január 1-től működött az ELZETT-ben. A gyár tervezte szakrendelések, például fogászati rendelés vagy nőgyógyászat beindítását is.”²¹

Végül az iparosodással járó folyamatok betetőzéseként az Elnöki Tanács 1978. szeptemberi határozatában Berettyóújfalut várossá nyilvánította. Azt azonban, hogy végül miért nem Berettyóújváros lett Berettyóújfaluból, nem árulom el ebben a recenzióban. A kötetet ugyanis ez és számos más ehhez hasonlóan érdekes történet megismertetése miatt bátran tudom ajánlani a történészek és az érdeklődő közönség számára egyaránt.

A kötet utolsó részét függelék foglalja el. Elsőnek a tárgyalt időszak berettyóújfalu elöljáróit, vezetőit és irányítóit bemutató adattárát találunk, amit az 1945–1949 között internáltakat, az államosítások elszenvedőit, valamint a kuláklistára vett személyeket összesítő jegyzékek követnek. Az adattárát forrásközlés követi,

20 == Uo. 229.

21 == Uo. 187.

amelyben kifejezetten érdekes dokumentumokat közöl Szikla Gergő – például a berettyóújfalui utcanevek változásairól vagy a helyi ELZETT Művek fejlődéséről. Érthetetlen azonban, hogy az itt közölt dokumentumok címei miért nem kerültek be a kötet tartalomjegyzékébe, hiszen így sem könnyen megtalálni, sem áttekinteni nem lehet őket. A kötetet mutatók, képjegyzék és angol nyelvű összefoglaló zárja.

Végezetül még egyszer hangsúlyozni szeretném, hogy szerintem érdemes lett volna a szocialista modernizáció kétarcúságának a recenzióban bemutatott módon lényegében csak érintett kérdését alaposabban körüljárni. Talán éppen egy ilyen város példáján és az esetleges tapasztalattörténeti kutatásból felmutatható, egymás mellé állítható sorsokon keresztül lehetne a legjobban a kérdés megértéséhez közelebb kerülni. Reméljük, hogy tényleg beteljesül a monográfia kimondatlan ígérete, és akkor erre a kérdésre is alaposabb választ kaphatunk.

=== Hivatkozott irodalom ===

Bocsi–Gulyás, 2023

Bocsi Zsófia – Gulyás László Szabolcs: *Berettyóújfalu településtörténete a középkorban*. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu.

Husvéth, 2024a

Husvéth András: Berettyóújfalu az 1956-os forradalom időszakában.

In *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig (1944–1979)*. Szerkesztette: Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu. 53–92.

Husvéth, 2024b

Husvéth András: A társadalom átalakulása a Kádár-kori Berettyóújfaluban.

In *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig (1944–1979)*. Szerkesztette: Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu. 125–231.

Husvéth–Kovács–Szikla, 2024a

Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő: *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig (1944–1979)*. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu.

Husvéth–Kovács–Szikla, 2024b

Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő: Iparosodás és várossá fejlődés (1950–1979). In *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától*

a várossá válásáig (1944–1979). Szerkesztette: Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu. 165–232.

Kovács, 2024a

Kovács Gergely: A berettyóújfalui zsidóság a vészidőszakban és azután (1944–1956). In *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig (1944–1979)*. Szerkesztette: Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu. 35–52.

Kovács, 2024b

Kovács Gergely: Az agrárium szocialista átalakítása Berettyóújfaluban. In *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig (1944–1979)*. Szerkesztette: Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu. 93–124.

Standeisky, 2010

Standeisky Éva: *Népuralom ötvenhatban*. Pozsony–Budapest.

Szikla, 2024

Szikla Gergő: Berettyóújfalu közigazgatás és politika története a szovjet megszállástól a tanácsrendszer kialakításáig (1944–1950). In *Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától a várossá válásáig (1944–1979)*. Szerkesztette: Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő. Bihari Múzeum, Berettyóújfalu. 19–34.

Kulcsszavak

=====

ipar, Kádár-rendszer, recenzió, társadalomtörténet

Budapest XIV., Ötvenhatosok tere (Felvonulási tér), május 1-i felvonulás, 1961.

Fortepan / Magyar Rendőr

= The History of Berettyóújfalu Becoming an Industrialised City =

/// A BOOKREVIEW ON

**Husvéth András – Kovács Gergely – Szikla Gergő:
*Die Stasi und die innerdeutschen
Az iparosított faluváros. Berettyóújfalu szovjetizálásától
a várossá válásáig (1944–1979)* [The Industrialized
Rural Town. Berettyóújfalu's History from Sovietization
to Becoming a Town, 1944–1979].**

Berettyóújfalu, Bihari Múzeum, 2024. 340 p.

In their recently published book, András Husvéth, Gergely Kovács and Gergő Szikla analysed different aspects of the history of Berettyóújfalu between 1944 and 1979. In separate studies, they deal with the political transition after the Second World War, the fate of the Jews during and after the war, the local events of the 1956 Hungarian Revolution and the 1956 reprisals, the socialist transformation of society, agriculture and industry, and the process of the settlement's urbanisation. Although they stressed that it was not their aim to write a monograph of Berettyóújfalu between the Second World War and 1979, they certainly laid the foundations for such a work. The problem of the duality of socialist modernisation (on the one hand, the system eliminated the middle peasantry, but on the other hand, it created a more efficient agricultural production system) was also raised in the studies. Perhaps it is precisely the meticulous, source-based historiography that characterises this book, and the locality of the story that can bring us closer to a better understanding of this particular issue and of the period as well.

=== E számunk szerzői ===

FŐCZE JÁNOS: történész, főlevéltáros, MNL Országos Levéltára, 1945 utáni
Politikai Kormányservek és Pártiratok Osztálya

HEVŐ PÉTER: történész, egyetemi adjunktus, ELTE TÁTK, Politikai és Nemzetközi
Tanulmányok Intézete, Nemzetközi és Európai tanulmányok Tanszék

KRAHULCSÁN ZSOLT: történész, ÁBTL

KRAJCSÍR LUKÁCS: történész, ÁBTL

MÜLLER ROLF: történész, ÁBTL

SEMSEI FERENC: történész, ÁBTL

TAKÁCS TIBOR: történész, ÁBTL

A tanulmányokkal kapcsolatos
észrevételeiket, megjegyzéseiket az alábbi címre küldjék el:
betekinto@abtl.hu

Kérésükre szívesen továbbítjuk levelüket a szerzőknek.